

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű póstai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKÓ ISTVÁN

rákoskeresztúri lelkész.

Helyettes szerkesztő: MARCSEK JÁNOS bpesti vallásnár.

FŐMUNKATÁRSÁK:

Scholtz Ödön Dr. Varsányi Mátyás Blatniczky Pál
Ágfalvi esperes-lelkész budai II. lelkész. cinkotai lelkész.

Megjelenik hetenként ev iven

A lap ára:

Egész évre 20 K

Félévre 10 K

Egyes szám ára 50 f

Hirdetések és pályázatok ára:

Egész oldal 40 K

Állandó hirdetések megkülönböztetés szerint

TARTALOMJELEZŐK: VEZÉRCIKK: **Törvényfiszteletről no meg az „Evangelikus Lapról“.** — **A bányakerületi jogügyi bizottságnak indítványa egy állandó szavazatszedő bizottság kiküldése tárgyában.** §. — **Belélet — Pályázatok és hirdetések.**

Törvényfiszteletről no meg az „Evangelikus Lapról“.

Lapunk legutóbbi számában közétett vezércikkünkben letárgyaltuk azon anomáliákat, amelyek a felsőbb fokú egyházi hatóságok által elrendelt választásoknál egyáltalán, de különösen a legutóbbi választásoknál észlelhetők voltak, s elmondtuk véleményünket azon szomorú jelenségekről, melyek a választások tisztaságát kétségessé, s az egyházközösségek valódi akarátának megnyilvánulását illusoriussá teszik.

Mig mi, mint „egyházi és iskolai“ lap azon fáradsunk, hogy az E. A. adta legszebb s legfontosabb jogok, evangeliumi lélekkel, s becsületesen gyakoroltassanak, s a felburjánzott törvényellenességek megszűnjenek, s evégből ha kell, azok előidézői a méltó megtorlást el ne kerülhessék, addig akad egy „politikai és egyházi“ sajtó organum, melynek működése abban culminál, hogy mindég és mindenütt vizsályt, egyenetlenséget, meghasonlást szit, soha sem épít csak rombol, nem egyházunk s intézményeink megerősítésén fárads, de annak gyöngítésére akna munkát folytat.

Hogy pedig ez így van, utalunk az „Evangelikus Lap“ f. évi június 15-én megjelent 24. száma szemle rovatában „A bányakerületi püspök választás“ cím alatt megjelent sorokra.

Hogy e sajtó termék Raffay Sándor püspök-jelölt személye elleni ellenszenvtől és gyűlölettel csak úgy tájékszik, hogy azzal a ráfogással él, hogy az első választásnál az egyes pártok lokális jelöltüket csak azért tüntették ki szavazatukkal, mert vezérlő gondolatuk az volt, ne hogy Raffay a pótválasztásba belekerülve lehessen a püspök, — hogy a bányai és zólyomi esperes-ségek állásfoglalását várailanok s csalódást előidézőnek mondja stb. stb. mindezen nem esodál-

kozunk, mert a szálló ige szerint „Le style c'est l'homme“, — vagy jó magyarán: „madarat a tolláról“, politikával párosított egyházi lapot pedig az azt vezető „tollról“ ismerjük.

Ezt a tollat pedig letagadni nem lehet, mert megiratott e fényes cikkben, hogy „ez lapunk álláspontja is“!

De hogy ez a tanagra szülemény, félre téve minden egyházi szeretetet, mellőzve a Raffaynak kötelességszerűleg kijáró tiszteletet, megcsufolva azt a Luther köpenyt, melynek viselésére a cikk írója is jogosult, nyíltan meri fölvetni azt a kérdést: „Lehet-e az, hogy az elrendelt pótválasztás dacára mégis megakadályoztassék Raffay megválasztása?“ sőt mi több ezt nyomban igenlőleg el is dönti, mert „véleménye“ szerint mihelyt a pótválasztásba belekerült jelöltek valamelyike visszalép, az egész választás megismétlendő; oly jelenség, mely felett hallgatagon napirendre nem térhetünk.

Honnét veszi a cikk írója azt a bátorságot, hogy feltételezi a pótválasztásba került Szeberényi és Raffay lelkészokról, hogy az E. A., valamint a választási jog alapelveinek nem ismerését igazoló — tanácsot bármelyikük is megfogadná, — hogy meri nekik impuálni azt a jellembeli gyöngeséget, hogy ilyen az egyház és a kerület érdekében ellenkező, a törvényfisztelelet megcsufoló lépésre képesek volnának!

Avagy Nagyörzsönyben már minden szabad, mióta „politikai“ lappá átvedlett.

Ugy látszik, hogy a politikai-hoz szükséges pénzbeli cautió megszerzésével, Nagyörzsöny elvesztette azt az erkölcsi cautiót, mely egy „egyházi“ lap fundamentumát kell hogy képezze.

Heressük, de nem találjuk erélyes Bárány Prónaynk utódját, ki a törtetőre rádörögne:

„Quo usque tandem . . . !“

* * *

S most már vegyük vizsgálat alá a börzsönyi „vágott dohányt“!

Míg a polgári választásoknál általában, de nevezetesen az országgyűlési képviselő választásoknál különösen, csak olyan egyénre lehet szavazni akit írásban jelöltül ajánlanak, addig E. A.-unk a „jelölt“ állítás kötelezettségét nem ismeri, s megadja az egyházközségek közgyűlésének (45 §.-a. pont) azt a jogot, hogy az ott megnyilvánuló általános többség véleménye bárkit a választás sorompóiba állíthasson, s ezzel jelöltté avasson, s ezen a révén a pótválasztás esélyeinek s esetleges kellemetlenségeinek elviselésére is kárhóztassa.

Ez az igazi evangélikus autonomia megnyilatkozása.

Ez ellen tiltakozások, „el nem fogadom“ kijelentések mit sem használnak, — az *egyházközségek akarata előtt minden igaz evangélikusnak tisztelettel meg kell hajolnia.*

Hogy ez így van, igazolja mindezt Osztrólczy Miklós esete, ki habár kijelentette, hogy Szentiványi Árpáddal szemben az egyetemes felügyelőségre nem reflektál, — a legutóbbi választásnál, még is 240 szavazatot kapott, s megeshetett volna, hogy akarata ellenére egy pótválasztás igazgalmait is végig kellett volna szenvednie.

Ez már nálunk így volt régen és így van ma is E. A. értelmében s ez az oka, hogy törvénykönyvünk az első választás alkalmával szereplőket nem nevezi „jelöltek“-nek, — nem egy jelölt — lesz megválasztva, hanem egy „egyén“, akire a többi egyének közül a szavazatok általános többsége esett.

Ha pedig a szavazatok az első választáskor felszínre került egyének között olyképen osztottak meg, hogy egyikük sem kapott abszolút többséget, úgy az E. A. 102 § a) pontja értelmében — az a két egyén bocsáttatik új szavazás alá, aki a legtöbb szavazatot kapta.

De ez a két egyén most már az E. A. 102 § c) pontja kitétele szerint „jelölt“ is, ami azt jelenti, hogy a pótválasztáskor; csak is ezen két jelöltre lehet, sőt *kell* szavazni, mert más személyre, tehát nem jelöltre beadott szavazat érvénytelen.

S itt megállapítjuk, hogy e szakasz, csak azon esetről intézkedik, hogy mikép kell az érvényes többséget még akkor is megállapítani, ha a pótválasztás alá bocsátott két jelölt egyenlő szavazatot kapott (a lélekszám dönt).

De alkotmányunk semmiféle tételes rendelkezést nem tartalmaz a tekintetben, hogy mi történjék akkor, ha a pótválasztás alá bocsátott két jelölt közül az egyik, a szavazatok beadására kitűzött új határnap elérkeztéig meghal, vagy

pedig időközben a jelöltségből visszalép.

Hogy alkotmányunk e két esetről nem rendelkezik, nagyon is érthető, mert a zsinati atyák nagyon jól tudták és érezték azt (mert hisz voltak közöttük püspök aspiránsok), hogy „aki püspökséget kíván, jó dolgot kíván“ s ehhez a jó dologhoz az égi kegyelem a jó egészséget is megadja, mert még nem volt eset Lutherániában, hogy egy püspök jelölt a pótválasztás tartama alatt elhalálozott volna, — de tudták azt is, hogy minden *püspök jelölt jellemes ember*, aki az egyházalkotmány hiányosságait sem ellenfele megboszantására, sem az egyházközséget megillető hatalom kijátszására és megcsufolására, valamint meddő, s időt rabló újabb szavazások provokálására felhasználni nem fogja, — s valamint nem is álmodhatták azt, hogy idővel akadhat olyan destruktív szellemtől átítatott „politikai és egyházi“ sajtóorganum, mely levetkőzve minden egyházi érzést és felebaráti szeretetet, hivatásául és céljául azt tekinti, hogy az alkotmány *esetleges* hiányosságára reámutatva helytelen s tarthatatlan okfejtésével s véleményével evangélikus népünket félrevezesse, a törvény szelleme ellen munkálkodjon, — a jelölteket esalafintaságokra bujtogassa csak azért, hogy embervadászatot folytatva bosszuvágya kielégítést nyerhessen.

De vizsgáljuk meg a börzsönyi csoda bölcseséget, s állapítsuk meg azt, hogy az egyik jelöltnek a pótválasztás során való visszalépése, maga után vonja-e az egész választás megismétlését?

Válaszunk az, hogy nem!

Mert minden oly jogkérdés, mely egy határozott törvényben — bármely oknál fogva — tehát véletlenségből, gondatlanságból is szabályozva nem lett, de az élet forgatagában mégis felszínre kerül és elbírálására vár, más hasonló törvényekben lefektetett jogelveknek és szabályoknak per analogiam való alkalmazásával döntendő el.

Ha az Evang. Lap által inspirált eset sajnálatosan bekövetkeznék és a pótválasztásra bocsátott püspökjelöltek közül valamelyik időközben a jelöltségtől visszalépne, úgy az ellenjelölt nélkül maradt jelölt a szavazatok beadására kitűzött határnap lejárta után az 1874 évi XXXIII-ik s az országgyűlési választásról szóló törvénycikk 82 §-ban foglaltak analogiája alapján törvényesen megválasztott püspöknek nyilvánítandó, mint aki az érvényes szavazatok általános többségét elnyerte, — mert a visszalépett, tehát nem létező jelöltre — annak visszalépéséig leadott — szavazatok a pótválasztás során érvénytelenek s ebbeli minőségük a szavazatbontó bizottságok által megállapítandók.

Ismerve a bányakerület két püspökjelöltjének személyiségét, papi és férfi jellemét s egyház szeretetét, — kizártnak tartjuk, hogy bármelyikük is a megajánlott tanácsot megfogadná s végrehajtáná, mert ezen cselekedet és magatartás egy magában méltatlanná tenné őket arra, hogy még egy esetleges — *de jogi álláspontunk szerint teljesen kizárt és megengedhetetlennek tartott* — új választás esetén személyük egyáltalán kombinációba jöhessen.

Csak az tarthat igényt tiszteletre, aki maga részéről is mindenekkel szemben, s így a püspök jelöltek egyház alkotmányunkkal szemben is a köteles tiszteletet megadják, s annak nemcsak betű szerinti rendelkezéseit, de intenióit is respektálják. Ez a köteles törvénytiszteletet azonban kizárja azt, hogy a jelöltek valamelyike is az ellen vétene, s a bözrsönyi esoda bölcseségtől megtántorodna!

* * *

Bátran megállapítjuk, hogy az Evang. Lap ez alkalommal is nagyon is elvetette a sulykot, mikor már másodszer olyan témát feszegetett, mely talán az alkalmazott beállítás mellett a felületes olvasó megtévesztésére alkalmas lehet, de melyről a figyelmes ember legott megállapítja, hogy ahhoz a szerző sem tudással, sem erkölcsi érzékkel nem bír, s mellyel megteremtette az egyházi „Claquekutes Frigyes“ elrettentő példáját.

A bányakerületi jogügyi bizottságnak indítványa egy állandó szavazatszedő bizottság kiküldése tárgyában.

A bányakerület jogügyi bizottsága egy indítványt terjesztett a rendkívüli közgyűléshez, amely szerint a közgyűlés a többi állandó bizottságainak kiküldésével egyidőben, egy szavazatszedő bizottságot is küldjön ki, amelynek az képezne feladatát, hogy a püspöki, vagy kerületi felügyelői széknek elhalálozás folytán történt megüresedése esetén, a megüresedett szék betöltésére szükséges intézkedéseket a közgyűlés helyett megtegye.

Dezette pedig a jogügyi bizottságot indítványának megtételénél az, hogy egy-egy rendkívüli közgyűlésnek összehívása a kerületi pénztárnak oly nagymérvű megterhelésével jár, hogy a kerületi közgyűlés összehívásának megismétlődése esetén, ez végeredményben az egyházkerület háztartási egyensúlyát megzavarhatná.

De ennek a rendkívüli közgyűlésnek egyébként nincs is más feladata, mint hogy a választást kiírja és a szavazatbontó bizottságot kiküldje. Ezeknek az igazán alakszerű teendőknek ellátására szükségtelen a nagy apparatussal járó rendkívüli közgyűlésnek összehívása és megtartása, különösen akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy még az egy napig tartó közgyűlés is körülbelül 6—7000 K. költséget okoz az egyházkerületnek.

Eltekintve a kegyeleti nyilatkozatoktól, amelyeknek a rendes, vagy esetleg a beiktató rendkívüli közgyűlések alkalmával is kifejezést lehet adni, a rendkívüli közgyűlés ily esetben egyszerűen elnöki előterjesztések alapján elrendeli a szavazást, megállapítja az egyes határidőket, kiküldi a szavazatbontó bizottságot, amely rendelkezéseket közgyűlés nélkül, elnöki intézkedések útján is lehet meg lehetne tenni és megtételüket éppen ezért egészen nyugodtan lehet egy több tagból álló bizottságra bízni, különösen akkor, ha a kerületi közgyűlés is magáéva tenné zólyomi Dr. Wágner Géza egyházmegyei felügyelő urnak a budapesti egyházmegye közgyűlése által már magáéva is tett azt az indítványát, hogy ennek a bizottságnak tagja a 10 egyházmegye esperese és felügyelője legyen.

Ily összeállításában a bizottság, a választás elrendelése mellett, a megüresedett egyházi vagy világi elnöki szék betöltését illetőleg még a kerület irányítását is elvégezheti, amelyet a most folyó püspökválasztás alkalmával oly sajnosan nélkülöztünk. A bizottság összehívására és megtartására igen rövid idő szükséges és a bizottság irányításával elejét veheti a választási harcoknak, amelyeknek megismétlődése igazán nem érdeke egyházkerületünknek.

Miután pedig a bizottságnak javasolt összeállítása esetén, abban valamennyi egyházmegye képviselve van, el esik a rendkívüli közgyűlésen a javaslat ellen elhangzott annak az érvek helytállósága, hogy a püspökválasztás előkészítését nem lehet — a nézetem szerint a kerület érdekében teljesen önzetlenül működő — „pesti klikkre“ bízni.

A javaslat az E. A. 114. §-ának o pontjával sem áll ellentétben, mert a kerületi közgyűlés már akkor intézkedik a megüresedett püspöki vagy egyházkerületi felügyelő állás betöltése iránt, amikor az állandó bizottságot kiküldi, amit annál is inkább megtehet, mert az E. A. idézett szakasza nem azt mondja, hogy „az állás megüresedés után“ hanem a „megüresedés esetében“ intézkedik a kerületi közgyűlés, a mi természetesen nem zárja ki azt, hogy a közgyűlés a kerület anyagi érdekének szemmel tartásával, intézkedését ez esetre már eleve meg ne tehesse.

A javaslat nem terjeszkedik ki arra az esetre, amikor a két állás bármelyike lemondás következtében üresedett meg, mert ez esetben nem akar a közgyűlés állásfoglalásának eleje vágni.

Melegen ajánlom a javaslat elfogadását az egyházmegyei közgyűlések szives figyelmébe, a mellyel a kerület háztartását egy esetleges nagy megrázkódtatástól menthetik meg és amely javaslatot kétségtelenül a többi egyházkerület is megfontolás tárgyává fogja tenni. §.

B E Ő É L E T.

Rendkívüli kiadás a mostani számunk, úgy első mint második cikkünk sürgős volta, mint egy pár beléleli közleményünk tette egyházi közérdekből — kötelességünké ezen szám kiadására.

Helyreigazítást és tiltakozást kaptunk Lombos Alfréd-től, illetve a torzsai gyülekezet elnökségétől, a melyekben tiltakoznak a hazafiatlanság vádjá ellen, a melyet múlt számunk első beléleli közleményünkben vélték kiolvasni. Jövő számunkban fogunk ezekre visszatérni, most csak röviden jelentjük ki, hogy azon közleményünkben sem a helyreigazító testvért, sem a tiltakozó tisztelt elnökséget, de *egyáltalán senkit* sem vádoltunk meg hazafiatlansággal, esupán azon *állítólagos jelszóról* volt ott szó, a melyet állítólag egyesek, főleg a Bácskával szomszéd Horváth-Szlavon esperességben hangoztattak.

Lelkészkonferencia Eperjesen. Julius 2.—4. napján Eperjesen lelkészkonferencia lesz, melyre a rendezők lelkésköztestvéreiket és mindazokat, a kik az evangelium ügye iránt érdeklődnek, ezennel szeretettel meghívják. A konferencia tárgya: A lelkész munkája a háboruban és a békében. Az első napon az igehirdetés, a második napon a cura pastoralis, a harmadik napon az ifjúság gondozása lesz az egyház munkájának az az ága, a melylyel az előadások és a hozzá kapcsolódó megbeszélések foglalkozni fognak. Előadók lesznek többek között: Draskóczy Lajos, dr. Deák János, dr. Podmaniczky Pál theol. tanárok, Kozlaj Kálmán, dr. Varsányi Mátyás, Wallrabenstein Jakab lelkészek és mások. Esténként Takaró Géza budapesti református lelkész fog vesített képes előadásokat tartani szentföldi utjáról, különös tekintettel arra, hogy a szentföld mai élete mennyiben van segítségünkre a biblia megértésében, minden nap reggel 8—9-ig bibliaóra, a délutáni előadás után pedig befejező áhitat lesz. A konferencia résztvevői a theologusok otthonában ingyenes szállást kapnak s a collegium convictusában mérsékelt áron étkeznek. Jelentkezéseket június hó 25-ig Dr. Deák János theol. tanár címére kérünk: Eperjes, Tábor

ut 9. sz. Jöjjünk össze minél számosabban, hogy minél többen fegyverkezhessünk a Krisztus ügyéért való szent harera!

Értesítés a Felsőlövön tartandó szünidei tanfolyamról. Örömmel jelenthetem az érdeklődőknek, hogy D. Imhels Lajos lipesei tanár ur a tanfolyamon való előadássorozatot végleg elvállalta és azt „Das Wort Gottes im Sinne unserer Kirche“ cím alatt 4—5 órán át tartja. Esetleges félreértések elkerülése céljából közöljük, hogy D. Schmidt K. J. és Pröhle Károly tanárok előadásait magyar nyelven tartják.

Beyer Theophil, főesperes.

Luther-társasági értesítés. A Luther-Társaság vezetősége az újbóli XXXII. rendes közgyűlést belügyministeri határozat alapján volt kénytelen f. hó 29 napjának d. e. 10 órájára (Budapest VIII., Üllői-ut 24. sz. alatti egyházi épület tanácstermébe) összehívni. A záros határidőre szóló belügyministeri rendelkezésén kívül az a körülmény is indokolta a közgyűlésnek a fent kitett napra történt összehívását, mert a Luther-Társaság vagyoni érdekeit közelről érintő fontos ügyek a közgyűlés sürgős állásfoglalását tették szükségessé. Módjában áll azonban a f. á. 29-én összeülő közgyűlésnek, hogy a tárgysorozatba felvett tisztujtás megejtését fetszése szerint egy későbbi időpontra halassza el abban az esetben, ha a f. hó 29-iki közgyűlés időpontját bármely okból a tisztujtás megejtésére nem tartaná alkalmasnak. Uájékoztatásul azt is közöljük, hogy az igazgatótanácsnak tett bejelentések szerint esetleges újbóli megválasztásuk esetén sem vállalnak Luther-Társasági tisztséget a következők: Osztróluetzky Miklós elnök; Scholtz Gusztáv ügyvezető-elnök; Dr. Réler Zoltán ügyész; Majba Vilmos főtítkár; Dr. Kayser Szilárd a gazdasági bizottság elnöke; Benkó Gyula a könyvkiadó igazgatóság tagja; Seltenreich Kornél a könyvkiadó igazgatóság tagja. Dégül értesítjük mindazokat, akik katonáink részére ingyen imakönyveket kérnek, hogy ebaeli kérelmük teljesítésének az akadálya immár megszűnt, amennyiben a székesfővárosi illetve belügyministeri jogerős véghatározattal megsemmisített az a közgyűlési határozat, amely a Luther-Társaság részéről katonai imakönyvek ingyenes elosztásé be-szüntette. — Budapest, 1918. június hó 10.

Majba Vilmos főtítkár.

A Luther-társaság 1918. évi jun. hó 29-én (szombaton) d. e. 10 órakor Budapesten, VIII., Üllői-ut 24. sz. alatti egyházi épület tanácstermében a Budapest Székesfőváros Tanácsa által 10878/1918. XIV. sz. a. hozott és a m. kir. belügyminiszter ur által 59288/1918. VI-a. sz. a. helybenhagyott véghatározatban foglalt felhívás folytán újbóli XXXII. rendes közgyűlését tartja. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Évi jelentés. 3. 1916. évi zárszámadások. 1917. évi zárszámadások. 4. 1918. évi költségvetés. 5. Tisztujtás. 6. Indítványok.